

Nr 191

Utlåtande i anledning av väckta motioner om översyn av Aktiebolaget Statens skogsindustriers ekonomiska ställning m. m.

(1:a avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Per-Olof Hanson* (I:68) och den andra inom andra kammaren av fru *Sandström* (II:76), har hemställts, att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om att åtgärder vidtagas för en översyn av Statens skogsindustriers ekonomiska ställning och att denna översyn göres med biträde av fristående expertis samt att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en allsidig och långsiktig utredning av råvarutillgångar och industriella utvecklingsmöjligheter för skogsindustrien i Övre Norrland.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II:76.

Över motionerna ha, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttranden avgivits av *kommerskollegium, domänstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, länsstyrelsen i Norrbottens län, Aktiebolaget statens skogsindustrier, Statens skogsforskningsinstitut, Sveriges industriförbund, Sveriges skogsägareförbund och Kommittén för näringslivets lokalisering* (Bilagor A—I).

Sveriges skogsägareföreningars riksförbund har beretts tillfälle inkomma med yttrande men avstått därifrån.

Utskottet vill erinra om att för 1957 års riksdag framlades resultatet av verkställd översyn av organisationen av Aktiebolaget Statens skogsindustrier, bolagets råvaruförsörjning samt dess ekonomiska ställning och investeringsprogram. Därvid uttalades, att statsmakternas medverkan till en förbättring av bolagets kapitalförsörjning då borde begränsas till vad som erfordrades för att bolagets kortfristiga skulder skulle kunna nedbringas till en skälig nivå. Det förutsattes, att till detta kunde bolaget även självt bidra i icke oväsentlig grad genom minskning av lagret till mera normal storlek.

Utskottet vill härutöver erinra om att riksdagen år 1959 godkände av bolaget framlagda planer för bolagets investeringsverksamhet och att riksdagen i samband därmed anvisade 21 miljoner kronor för uppförande av
1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1960. 6 saml. Nr 191*

en anläggning för tillverkning av pappersmassa och papper vid Lövholmen i Piteå.

Av den av bolaget nu framlagda redovisningen för år 1959, vilken icke förelåg vid tidpunkten för de föreliggande motionerna, framgår, att de kortfristiga skulderna minskat med 74,5 miljoner kronor. Nedbringandet av dessa skulder har varit en följd dels av att ett belopp av 29,7 miljoner kronor konverterats till långfristiga skulder, dels av genomförda lagerminskningar, gällande sågade trävaror men även andra färdiga produkter och råvaror. Genom beslut av förra årets riksdag har, såsom framgår av det föregående, bolaget tilldelats ett kapitaltillskott av 21 miljoner kronor. Samtidigt har enligt bolagets balansräkning kassabehållningen stigit med 27,3 miljoner kronor. Det må i detta sammanhang vidare erinras om att av de kortfristiga skulderna per den 31 december 1959 å sammanlagt 68,6 miljoner kronor ca 44 miljoner kronor utgjordes av utländska rembourskrediter, trots att denna finansieringsform sedan den 31 december 1958 minskat med avsevärt belopp.

Av det anförda framgår, att under år 1959 en icke oväsentlig sanering skett av bolagets tidigare belastning med kortfristiga skulder, vilket stått i överensstämmelse med statsmakternas förenämnda uttalande år 1957.

Tydligt är emellertid, att, även om den balansmässiga ställningen ej oväsentligt konsoliderats och likviditeten förstärkts under år 1959 någon avgörande förbättring av bolagets lönsamhet dock ännu icke inträffat. Bedömningarna för i år och nästa år förefalla dock ge grund för viss optimism. Uppenbart är emellertid, att företaget alltjämt brottas med svåra problem. Vissa påvisbara faktorer verka i för bolaget ogynnsam riktning. Dit höra bl. a. avsaknaden av egna skogar, fraktavstånden och skeppningsförhållandena. Därtill komma speciella arbetsmarknadspolitiska hänsyn. Vidare är att märka, att de betydande anläggningar, som nyligen företagits i Karlsborg, icke hunnit bli fullt intrimmade och alltså icke givit beräknat utbyte. Att ställa någon mera definitiv prognos över lönsamheten torde knappast vara möjligt, innan bolagets utbyggnader tagit mera fast form. Detta kan näppeligen ske, förrän den av 1959 års riksdag beslutade nyanläggningen vid Lövholmen kunnat tagas i bruk.

Under utskottets behandling av förevarande motioner har från bolagsledningens sida upplysts, att inom företaget pågå fortlöpande undersökningar för att klarlägga de olika verksamhetsgrenarnas och företagsenheter-
nas lönsamhet. Bolagsledningen räknar med att på så sätt få underlag för strukturrationaliserande åtgärder och för andra ingripanden i syfte att successivt förbättra och stärka rörelsens ekonomi och företagets ställning. Utskottet understryker nödvändigheten av denna fortlöpande interna översyn och utgår från att, om så befinner påkallat, företagsledningen därvid utnyttjar även utomstående expertis. Resultatet av denna översyn bör redovisas för regering och riksdag. Att problemet om företagets råvaruförsörj-

ning på kort men framför allt på längre sikt i samband härmed ingående analyseras, förefaller utskottet naturligt. I de frågor, som därigenom aktualiseras, liksom då det gäller de speciella arbetsmarknadsförhållanden, till vilka företagsledningen också har att ta viss hänsyn vid sin planering, bör bolaget vid sina undersökningar kunna hålla nära kontakt med de utredningar och andra centrala och lokala organ, vilka syssla med frågor om det norrbottniska näringslivets utveckling.

Under hänvisning till det anförda vill utskottet uttala, att utskottet i nuvarande situation icke finner tillräckliga skäl tala för en särskild utredning om Statens skogsindustriers ekonomiska ställning.

Vad beträffar motionärernas förslag om en allsidig och långsiktig utredning av råvarutillgångar och industriella utvecklingsmöjligheter för skogsindustrien i Övre Norrland vill utskottet i likhet med remissmyndigheterna hänvisa till de utredningar, som redan företagits under de senaste åren, bl. a. av Södra Sveriges Skogsindustriutredning år 1956 och av »Skogsindustriens virkesutredning 1958». Därtill komma vissa under senare år verkställda utredningar genom länsstyrelsen i Norrbottens län. I detta sammanhang må erinras om att statens skogsforskningsinstitut sedan budgetåret 1959/60 disponerar särskilda medel för att i samarbete med kommerskollegium och med vissa intervaller (5 å 10 år) utarbeta virkesbalanser för olika regioner, varigenom erhålles en fortlöpande kontroll av virkesförråd och virkesbalans. Enligt vad utskottet inhämtat är man från bolagets sida medveten om de betydande svårigheter, som föreligga att under ekonomiskt godtagbara betingelser trygga bolagets råvarubehov. Bolaget ägnar denna fråga fortlöpande uppmärksamhet. Någon ny statlig utredning på ifrågakvarande område synes utskottet icke för närvarande vara påkallad.

Utskottet hemställer,

a) att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 68 och II: 76, i vad de avse översyn rörande Aktiebolaget Statens skogsindustriers ekonomiska ställning, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anför;

b) att motionerna I: 68 och II: 76, i vad de avse utredning av råvarutillgångar och industriella utvecklingsmöjligheter för skogsindustrien i Övre Norrland, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 29 november 1960

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, Ivar Johansson, Birger Andersson, Axel Johannes Andersson, Thun, Bergman, Holmqvist, Pålsson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Lundström och Kaijser; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Akerström, Petterson i Degerfors, Jansson i Kalix, Staxäng, Persson i Växjö, Ståhl, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Nilsson i Göingegården, Johansson i Norrköping, Larsson i Hedenäset, fröken Vinge, herrar Gustafsson i Kårby och Helén.

Reservation

av herr Akerström.

Till Riksdagens statsutskott.

Med remiss den 24 maj 1960 har Kungl. Maj:t anbefallt kommerskollegium att avgiva utlåtande över de likalydande motionerna I:68 och II:76. Kollegium får i ärendet anföra följande.

Motionärerna ha uttalat kritik mot vissa dispositioner som träffats av AB Statens skogsindustrier, främst mot bolagets beslut att i Piteå bygga en ny sulfatcellulosafabrik för en årsproduktion av något över ett hundra tusen ton i stället för att utvidga de redan befintliga anläggningarna i Karlsborg i motsvarande utsträckning. Motionärerna anse vidare att bolagets ekonomiska förhållanden kunna ge anledning till vissa anmärkningar och föreslå att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om att åtgärder vidtagas för en översyn av Statens skogsindustriers ekonomiska ställning och att denna översyn göres med biträde av fristående expertis. I motionerna föreslås därjämte att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en allsidig och långsiktig utredning av råvarutillgångar och industriella utvecklingsmöjligheter för skogsindustrien i Övre Norrland.

Vad bolagets beslut i lokaliseringsfrågan beträffar så finner kollegium det vara naturligt om detta grundats på i första hand företagsekonomiska överväganden, framförallt tillgången och priset på ved, produktionens tekniska och ekonomiska aspekter, transportkostnader, lokala förhållanden etc. Vad produktionen angår finner kollegium, i likhet med motionärerna, att utvecklingen inom cellulosaindustrien gått i riktning mot allt större fabriksenheter. De nybyggnader och tillbyggnader, som ägt rum eller planerats i Sverige under efterkrigstiden, ha sålunda oftast haft som målsättning en slutlig kapacitet av mellan 100 000 och 150 000 ton per år. Nyligen har dessutom ett svenskt företag utvidgat en befintlig fabrik till en storlek som överstiger 200 000 ton, alltså en motsvarighet till vad som enligt motionärernas uppfattning borde ha skett hos Karlsborgsverken. Vid tillräcklig råvaruförsörjning och vid likartade betingelser i övrigt är det av allt att döma fördelaktigare att bygga en stor fabrik i stället för två mindre. Under samma förutsättningar kan det även ställa sig förmånligare att utvidga en befintlig fabrik i stället för att bygga en helt ny fabrik på annan plats.

Dessa allmänna synpunkter behöva dock icke haft giltighet i det nu föreliggande fallet. Dels äger bolaget redan vissa anläggningar även i Piteå dels torde en fabrik på 110 000 årston vara så stor att den redan utgör en i och för sig fullt tillfredsställande teknisk och ekonomisk enhet. Den ytterligare förbättring, som måhända kunde ha uppnåtts genom utvidgning av verken i Karlsborg, har av bolagets ledning synbarligen bedömts såsom mindre betydelsefull än de fördelar som i andra avseenden kunnat uppnås genom att

förlägga verksamheten till Piteå. Vid en företagsekonomisk avvägning kan den senare orten ha visat sig vara lämpligare ifråga om råvaruförsörjning liksom även ur bland annat transporttekniska synpunkter. Fraktkostnaderna för de producerade varorna torde sålunda för bolaget bli lägre från Piteå än från Karlsborg.

Motionärerna ha tagit upp frågan om bolagets ekonomiska ställning och därvid särskilt pekat på de stora kortfristiga skulderna och skuldsättningen gentemot utlandet. Vid tidpunkten för motionerna förelåg ännu icke bolagets redovisning för år 1959. Av denna framgår nu bl. a. att de kortfristiga skulderna under år 1959 nedgått med 75 miljoner kronor, nämligen från 143 till 68, medan samtidigt de långfristiga skulderna ökat med 30 miljoner och omsättningstillgångarna minskat med c:a 25 miljoner. Aktiekapitalet har under året höjts med 21 miljoner. Av de kortfristiga skulderna utgjordes c:a 44 miljoner av utlandskrediter, vilket är 60 miljoner lägre än vid slutet av år 1956, vid vilken tidpunkt dessa skulder voro anmärkningsvärt stora. Av anförda siffror synes framgå att läget numera icke är sådant, att en översyn av bolagets ekonomiska ställning i den ordning, som i motionerna ifrågasättes, är tillräckligt motiverad.

Beträffande motionärernas önskemål om en allsidig och långsiktig utredning av råvarutillgångar och industriella utvecklingsmöjligheter för skogsindustrien i Övre Norrland vill kollegium hänvisa till de utredningar som redan företagits under de senaste åren, bl. a. av Södra Sveriges Skogsindustriutredning år 1956, av »Skogsindustrins virkesutredning 1958» samt av länsstyrelsen i Norrbottens län vid flera tillfällen. Med hänsyn härtill anser kollegium, som delar motionärernas uppfattning att skogsindustriens råvarufrågor böra fortlöpande undersökas, dock att den föreslagna utredningen f. n. ej är påkallad.

Under hänvisning till vad som ovan anförts finner kollegium sig ej böra tillstyrka bifall till motionerna.

I handläggningen av detta ärende ha, förutom undertecknade, kommerserådet Wennersten deltagit.

NILS MALMFORS

Bernt Löfström

/ B. Lilliehöök

Till Riksdagens statsutskott.

Genom skrivelse från Kungl. Handelsdepartementet den 24 maj 1960 har domänstyrelsen anmodats avgiva utlåtande över likalydande motioner nr I:68 och II:76 angående Statens Skogsindustriers ekonomiska ställning.

Motionerna utmynnar i en hemställan

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om att åtgärder vidtas för en översyn av Statens Skogsindustriers ekonomiska ställning och att denna översyn göres med biträde av fristående expertis, samt

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en allsidig och långsiktig utredning av råvarutillgångar och industriella utvecklingsmöjligheter för skogsindustrien i övre Norrland.

Domänstyrelsen anser sig i föreliggande sammanhang endast böra beröra sistnämnda fråga.

Ett flertal utredningar rörande råvaruförsörjningen för landets skogsindustrier har redan utförts. Särskilt gäller detta de senaste åren. Sålunda avgav Södra Sveriges Skogsindustriutredning i slutet på 1956 ett betänkande om bl. a. denna fråga. Med skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 mars 1958 har vidare kommerskollegium redovisat erhållet uppdrag att i samråd med Statens Skogsforskningsinstitut upprätta en virkesbalans för Norrbottens län. Härtill har 1959 publicerats en av Skogsindustriernas samarbetsutskott verkställd utredning benämnd »Skogsindustriens virkesutredning 1958.» Slutligen kommer vissa under senare år verkställda utredningar genom länsstyrelsen i Norrbottens län.

Med hänsyn till vad ovan anförts anser domänstyrelsen att motionärernas önskemål redan bör vara tillgodosett och att anledning därför för närvarande icke föreligger att nu igångsätta en ny statlig utredning på ifrågavarande område. Däremot anser styrelsen lämpligt att framdeles med vissa mellanrum, exempelvis vart 5:e år, fortlöpande virkesbalanser upprättas under medverkan av skogsforskningsinstitutet, en åsikt som styrelsen i andra sammanhang även tidigare framfört. Stockholm den 12 oktober 1960.

KUNGL. DOMÄNSTYRELSEN

För överdirektören

B. Enar Gardell

/ Z. Raskasov

Till Riksdagens statsutskott.

Genom remiss den 24 maj 1960 har Kungl. Maj:t anbefallt arbetsmarknadsstyrelsen att till riksdagens statsutskott avgiva utlåtande över de likalydande motionerna I:68 och II:76 om översyn av AB Statens skogsindustriers ekonomiska ställning och utredning av råvarutillgångar och industriella utvecklingsmöjligheter för skogsindustrien i övre Norrland. Med anledning härav får styrelsen anföra följande.

Efter anmodan av styrelsen har länsarbetsnämnden i Norrbottens län inkommit med bilagda yttrande, till vilket arbetsmarknadsstyrelsen ansluter sig.

I anledning av vad som i motionerna anföres om det såsom statligt beredskapsarbete under byggnad varande industrispåret från Karlsborgsbruk till Morjärv vill styrelsen meddela, att järnvägsstyrelsen i december 1959 beräknade kostnaderna för spåret till 35 miljoner kronor. Sannolikt torde slutsumman komma att bli något högre. Spåret beräknas bli färdigt i slutet av 1961.

Vid den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit undertecknad Olsson, generaldirektör och chef, ledamöterna Jönsson, Ekendahl, Matts Larsson, Hansson och Vilhelmsson samt ersättaren Lindström. Därjämte har närvarit byråcheferna Skogh, Rooth, Sännås, Bergh, Ringenson, Wennerberg och Lidgren samt byrådirektören Myhrman. Ärendet har föredragits av byråinspektören Nitare. Stockholm den 16 september 1960.

ARBETSMARKNADSSTYRELSEN

BERTIL OLSSON

*Bertil Sännås**/Gideon Nitare**Kungl. arbetsmarknadsstyrelsen.*

Genom remiss den 1 juni 1960 har arbetsmarknadsstyrelsen anmodat länsarbetsnämnden i Norrbottens län att avgiva utlåtande över motionerna I:68 och II:76 vid 1960 års riksdag angående AB Statens Skogsindustriers ekonomiska ställning m. m. Länsarbetsnämnden får med anledning härav och med remissaktens återställande anföra följande.

AB Statens Skogsindustriers verksamhet i Norrbottens län omfattar följande företag och antal sysselsatta vid årsskiftet 1959/60.

Arbetsställe	Antal anställda
Karlsborgs Bruk	1 036
Lövholmens Bruk	593
Sandviks sågverk, Seskarö	124
Båtskärsnäs sågverk	154
Törefors sågverk	50

Hela antalet direkt i företaget anställda uppgick sålunda i länet till närmare 2 000 personer. När skeppningssäsongen inträder sysselsättes ytterligare ett icke obetydligt antal personer genom bolagets verksamhet. AB Statens Skogsindustriers verksamhet i länet kan med hänvisning till vad här anförts från sysselsättnings synpunkt knappast överskattas.

De remitterade motionerna utmynnar i två särskilda yrkanden nämligen dels att en översyn vidtas av AB Statens Skogsindustriers ekonomiska ställning och dels att en allsidig utredning verkställes avseende råvarutillgångar och industriella utvecklingsmöjligheter för skogsindustrien i övre Norrland.

Vad råvarutillgångarna beträffar må erinras om att besluten om en utbyggnad av AB Statens Skogsindustriers kapacitet i Piteå och Svenska Cellulosa AB:s anläggningar i Munksund föregåtts av långsiktiga utredningar vilka visar att utrymme råvarumässigt finns för dessa utbyggnader och därjämte för en fabrik av en storleksordning motsvarande sulfatfabriken i Karlsborg. Ytterligare utredningar rörande råvarutillgångarnas omfattning i Norrbottens län synes därför icke påkallade. Något nytt material till belysande av den aktuella bilden torde näppeligen stå till buds.

Ifråga om företagens ekonomiska ställning finner länsarbetsnämnden för sin del icke anledning att närmare söka bedöma frågan om behovet av en utredning i detta avseende. Från de synpunkter länsarbetsnämnden har att företräda måste emellertid understrykas att det skulle vara synnerligen olyckligt från arbetsmarknadssynpunkt om ytterligare utredningar skulle tagas till intäkt för förseningar eller begränsningar i företagens industriella utbyggnad i länet.

Motionärerna har vidare erinrat om att järnväg är under byggnad till Karlsborgs bruk och anför att detta borde ha varit ännu ett motiv för att lägga utbyggnaden i Karlsborgsområdet i stället för i Piteåområdet.

Från arbetsmarknadssynpunkt är en industriell utbyggnad med ökad och säsongmässigt jämnare sysselsättning mycket angelägen både i Piteå- och i Kalixområdena.

Den totala folkmängden i Piteåområdet (Piteå stad och landskommun, Hortlax och Norrfjärdens kommun) uppgår till i runt tal 30 000 personer.

Arbetslöshetens omfattning i området framgår av följande som visar antalet anmälda manliga arbetslösa jämte i beredskapsarbete sysselsatta i piteåområdet.

	1959		1960	
	arb.lösa	B-arb.	arb.lösa	B-arb.
Febr.....	511	409	499	178
Maj.....	484	372	547	159
Aug.....	117	102		
Nov.....	408	257		

Arbetsmarknadssituationen i området är som framgår av arbetslöshets- och beredskapsstatistiken sådan att kraftiga åtgärder av skilda slag är motiverade i piteåområdet.

Sammanfattningsvis vill länsarbetsnämnden sålunda anföra att den icke finner någon ytterligare utredning om de skogliga råvarutillgångarna vara påkallad. Vad beträffar frågan om utredning av AB Statens Skogsindustriers ekonomiska förhållanden vill länsarbetsnämnden anföra att den anser sig sakna möjligheter att taga närmare ställning till detta yrkande. Länsarbetsnämnden vill emellertid starkt understryka angelägenheten från arbetsmarknadssynpunkt av att någon försening eller begränsning i företagens industriella utbyggnad i Norrbottens län icke föranledes av ytterligare utredningar. Detta ärende har föredragits vid sammanträde med länsarbetsnämnden, varvid uppdrogs åt länsarbetsdirektören att utarbета och avgiva yttrande.

På länsarbetsnämndens vägnar

Gunnar Karlsson

Till Riksdagens statsutskott.

Genom remiss den 24 maj 1960 har Kungl. Maj:t anbefallt länsstyrelsen i Norrbottens län att till Riksdagens statsutskott avgiva utlåtande över de likalydande motionerna I: 68 och II: 76 om översyn av AB Statens skogsindustriers ekonomiska ställning och utredning av råvarutillgångar och industriella utvecklingsmöjligheter för skogsindustrien i övre Norrland. Med anledning härav får länsstyrelsen, som begränsar sig till att behandla den senare frågeställningen, anföra följande.

Virkestillgångarna i vårt land har på senare tid varit föremål för upprepade undersökningar. För norra Sverige har avverkningsberäkningar och virkesbalanser redovisats år 1956 av Södra Sveriges skogsindustriutredning och år 1959 av Skogsindustriens samarbetsutskott. För enbart Norrbottens län har avverkningsberäkningar framlagts 1956 och 1960 samt virkesbalanser 1958 och 1959. Den senaste avverkningsberäkningen för Norrbottens län, som verkstälts av Statens skogsforskningsinstitut för länsstyrelsens räkning i samband med Tornedalsutredningen, visar att förutsättningar finns för en avsevärt ökad avverkning. Länsstyrelsen har också i Tornedalsutredningen understrukit angelägenheten av en fortsatt utbyggnad av Karlsborgsindustrien, främst för utnyttjandet av överskottet på björkvirke. För Norrbottens del föreligger enligt länsstyrelsens uppfattning för närvarande ej behov av ytterligare virkesutredningar.

Länsstyrelsen vill erinra om att Statens skogsforskningsinstitut sedan budgetåret 1959/60 disponerar särskilda medel för att i samarbete med Kungl. Kommerskollegium och med vissa intervaller (5 à 10 år) utarbeta virkesbalanser för olika regioner. Härigenom erhålles en fortlöpande kontroll av virkesförråd och virkesbalans.

Övre Norrland är ett vidare begrepp än Norrbottens län. Om ytterligare virkesutredningar befinner sig erforderliga för denna region, torde de falla inom ramen för de arbetsuppgifter som tillkommer Kommittén för näringslivets lokalisering.

Avskrift av denna skrivelse har tillställts Kungl. handelsdepartementet. Luleå i landskansliet den 15 oktober 1960.

På länsstyrelsens vägnar

L. HULTMAN

C. G. Wennberg

Till Riksdagens statsutskott.

Med anledning av Kungl. Handelsdepartementets skrivelse den 24 maj 1960 med hemställan till undertecknat bolag att till statsutskottet avgiva *utlåtande över likalydande motionerna n:ris I: 68 och II: 76 vid årets riksdag* angående bolagets ekonomiska ställning m. m. få vi härmed anföra följande.

Motionen berör i betydande utsträckning frågan om *bolagets ekonomiska ställning* och därvid särskilt skuldsättningen. Den var avlämnad innan bolagets bokslut och årsredovisning för år 1959 var klara, varför öka möjligheter till bedömning av den ekonomiska ställningen tillkommit sedan motionen avgavs och årsredovisning lämnats.

Beträffande den ekonomiska ställningen får bolaget i första hand hänvisa till nämnda årsredovisning för 1959 (bifogas), som även innefattar balansräkningen per 31/12 1958. Av denna handling kan bland annat utläsas att väsentliga förändringar i bolagets ekonomiska ställning inträtt under 1959. Detta belyses av följande sammandrag (samtliga belopp i milj. kronor):

	31/12 1958	31/12 1959
<i>Tillgångar</i>		
Anläggningstillgångar.....	227,3	229,0
Varulager och rotköp.....	126,5	67,5
Fordringar och likvida medel.....	44,0	77,5
Summa omsättningstillgångar	170,5	145,0
Summa tillgångar.....	397,8	374,0
<i>Eget kapital och skulder</i>		
Eget kapital.....	86,0	107,0
Långfristiga skulder.....	168,7	198,4
Kortfristiga.....	143,1	68,6
Summa skulder	311,8	267,0
Summa eget kapital och skulder.....	397,8	374,0

Motionären har särskilt uppehållit sig vid frågan om skuldsättningen. Bolaget vill därför fästa uppmärksamheten vid att det under 1959 skedde en skuldminskning med sammanlagt 44,8 milj. kr., varvid de kortfristiga skulderna gick ned med 74,5 milj. kr. och de långfristiga steg med 29,7 milj. kr.

Utöver vad som sålunda kan utläsas av årsredovisningen önskar bolaget i detta sammanhang beträffande skuldsättningen lämna följande ytterligare upplysningar.

Den nämnda ökningen av långfristiga skulder är i allt väsentligt en följd av Kungl. Maj:ts godkännande av bolagets hemställan den 17/11 1958 att pantförskriva inteckningar till ett belopp av ytterligare 30 milj. kr. i avsikt att konvertera kortfristiga skulder till långfristiga lån. Ett lån av denna storlek har under 1959 placerats på den inhemska kapitalmarknaden.

Nedbringandet av de kortfristiga skulderna med ytterligare ca 45 milj. kr. under år 1959 var en följd av genomförda lagerminskningar, främst gällande sågade trävaror men även andra färdiga produkter och råvaror. Bolagets avsikt att genomföra en sådan lagerminskning har deklarerats i olika sammanhang, bland annat i förvaltningsberättelsen för år 1957, och dessa planer kunde i betydande omfattning realiseras under år 1959.

Av de kortfristiga skulderna per 31/12 1959, enligt ovan sammanlagt 68,6 milj. kr., utgjordes nära 44 milj. kr. av utländska rembourskrediter. Denna finansieringsform hade därmed minskat med drygt 60 milj. kr. i jämförelse med situationen vid det balansdatum (31/12 1956), som åberopades av handelsministern i det interpellationssvar år 1958, till vilket motionären hänvisat.

Till Domänverket häftade bolaget den 31/12 1959 i skuld endast för ett slutavräkningsbelopp å 0,6 milj. kr. avseende årets råvaruleveranser.

Till den ekonomiska ställningen i andra avseenden än vad gäller skuldsättningen önskar bolaget lämna följande kompletterande upplysningar.

Anläggningstillgångarna (inkl. pågående nyanläggningar och aktier i dotterbolag) som enligt ovan redovisades med ett nettovärde per 31/12 1959 av 229 milj. kr. hade samma datum ett anskaffningsvärde av 347,5 milj. kr. I förhållande till det sistnämnda värdet utgjorde nettovärdet sålunda ca 66 %. Vid bedömningen härav bör beaktas att investeringskostnaderna under de senaste 10 åren (1950—1959) belöpt sig till drygt 300 milj. kr.

Såsom framgår av balansräkningarna hade det redovisade värdet av råvaror, förråd, råmaterial och färdiga produkter gått ned från ca 126 milj. kr. den 31/12 1958 till ca 63 milj. kr. vid utgången av 1959. Detta hade samband främst med den ovan åberopade minskningen av lagerkvantiteterna.

Mot bakgrunden av dels den redovisning av bolagets ekonomiska ställning den 31/12 1959, som bolagets styrelse framlagt i den avgivna officiella årsredovisningen, dels de kompletterande upplysningar, som här lämnats, anser bolaget att skäl ej föreligger för vidtagande av sådana åtgärder för en översyn av bolagets ekonomiska ställning, varom motionären hemställt.

Till det av motionären uttalade önskemålet att bolaget måtte sträva mot en mera samlad produktionsinriktning med mera lönsamma enheter, vill bolaget anföra att de senaste årens utbyggnadsåtgärder samt beslutet om uppförande av en stor enhet för cellulosa- och pappersproduktion i anslutning till bolagets befintliga anläggningar i Piteå är led i en sådan strävan.

I detta sammanhang önskar bolaget framhålla att betydande förändringar i den ekonomiska ställningen är förutse under de närmaste åren i

anslutning till uppförande av den nyanläggning för cellulosa- och pappersproduktion vid Lövhölmens Bruk i Piteå, som godkändes av 1959 års riksdag. Det är ännu för tidigt att uttala sig om den exakta storleken av den självfinansiering, som bolaget under ifrågavarande år kan bidra med, då densamma i hög grad är beroende av konjunkturutvecklingen. Två faktorer kan emellertid framhållas. Den ena innebär ett understrykande av vad som utsagts i förvaltningsberättelsen för år 1959 beträffande behållningen av likvida medel, nämligen att densamma är temporär, då betydande investeringsutgifter förestår för nyanläggningen vid Lövhölmens Bruk och för kompletteringsinvesteringar vid Karlsborgs Bruk. Den andra faktor, som bolaget här önskar framhålla, är att dessa investeringsutgifter jämte erforderliga löpande investeringar av mindre omfattning kommer att ställa sådana anspråk på bolagets likvida resurser och normala kommersiella lånemöjligheter, att någon ytterligare väsentlig utvidgning av verksamheten ej kan ske för åtskilliga år framöver annat än om aktieägaren önskar finansiellt engagera sig härför.

Beträffande motionärens förslag om *en allsidig och långsiktig utredning av råvarutillgångar och industriella utvecklingsmöjligheter för skogsindustrin i övre Norrland* får bolaget hänvisa till de undersökningar som under de senaste åren framlagts i detta avseende. Den 1/10 1956 avgav Södra Sveriges Skogsindustriutredning ett betänkande om bland annat verkställda undersökningar om virkestillgångarna inom landet och den 14/4 1958 lämnade länsstyrelsen i Norrbottens län ett utlåtande till Konungen med anledning av en av kommerskollegium i samråd med skogsforskningsinstitutet upprättad virkesbalans för Norrbottens län, över vilket utlåtande bolaget yttrade sig i skrivelse av den 10/9 1958 till handelsministern.

Vidare publicerades i februari 1959 beträffande virkesbalansen inom området från Riksgränsen till och med Sundsvallsdistriktet (försäljningsområde 1) en utredning benämnd »Skogsindustrins virkesutredning 1958». Utredningen hade verkställts av Skogsindustriernas samarbetsutskott och grundades på avverkningsberäkningar utförda av Statens skogsforskningsinstitut, avdelningen för skogstaxering (riksskogstaxeringen).

Slutligen har länsstyrelsen i Norrbottens län framlagt en reviderad utredning dagtecknad den 4/3 1959 beträffande virkestillgångarna i Norrbotten.

Bolaget anser att motionärens önskan är tillgodosedd genom ovannämnda utredningar men vill för egen del förorda upprättande av avverkningskalkyler med jämna mellanrum, förslagsvis vart femte år, genom skogsforskningsinstitutets försorg. Stockholm den 6 september 1960.

Aktiebolaget statens skogsindustrier

OLOV RYNELL

Till Riksdagens statsutskott.

Genom nådig remiss den 17 maj 1960 har statens skogsforskningsinstitut anbefallts att före den 15 oktober 1960 till Riksdagens Statsutskott avgiva utlåtande över motionerna I:68 och II:76 angående Statens skogsindustriers ekonomiska ställning.

Institutet vill inskränka sitt yttrande till att endast avse frågan om de för norrlandsindustrierna tillgängliga skogstillgångarna. Denna fråga har av institutet gjorts till föremål för utredningar. I den av skogsindustriernas samarbetsutskott framlagda »Skogsindustriens virkesutredning 1958» har institutet verkställt en avverkningsberäkning för olika delar av landet. För norra Sverige redovisade uppgifter avse skogsindustriområde I, omfattande Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län samt landskapet Jämtland. För enbart Norrbottens län har institutet år 1959 verkställt en utredning för Länsstyrelsens i Norrbottens län räkning rörande omfattningen och lokaliseringen av lövskogstillgångarna och samtidigt därmed även en avverkningsberäkning avseende samtliga trädslag.

Resultatet av dessa avverkningsberäkningar avseende närmaste 10-årsperiod framgår av följande sammanställning. Som jämförelse med de beräknade avverkningskvantiteterna redovisas även resultatet av en i samband med riksskogstaxeringen utförd stubbinventering, visande de verkliga virkesuttagen under åren 1953/54—1957/58.

	Tall	Gran	Lövskog	S:a
	1 000-tal m ³ sk.			
<i>Skogsindustrins virkesutredning 1958 för skogsindustriområde I</i>				
Beräknad årlig avverkning enl. alt. a (svag slutavverkning)	6 010	8 086	5 911	20 007
Beräknad årlig avverkning enl. alt. b (starkare slutavverkning)	6 464	8 721	6 023	21 208
Verkställda årliga uttag enl. stubb- inventeringen för säsong 1953/54— 1954/55	4 514	6 703	1 432	12 649
Verkställda årliga uttag enl. stubb- inventeringen för säsong 1955/56— 1957/58	6 811	7 196	1 812	15 819
<i>Länsstyrelsen i Norrbottens län för enbart Norrbottens län</i>				
Beräknad årlig avverkning enl. alt a (svag slutavverkning)	2 446	1 762	1 710	5 918
Beräknad årlig avverkning enl. alt. b (starkare slutavverkning)	2 627	1 908	1 731	6 266
Verkställda årliga uttag enl. stubb- inventeringen för säsong 1953/54— 1957/58	2 284	1 050	485	3 819

Av ovanstående uppgifter framgår att de beräknade avverkningskvantiteterna för närmaste 10-årsperiod överstiga de verkställda uttagen utom för tall inom industriområde I, där den beräknade avverkningen understiger de under säsongerna 1955/56—1957/58 verkställda uttagen. För gran beräknas avverkningarna kunna höjas rätt väsentligt och för lövskogen föreligger en mycket stor avverkningsreserv.

För enbart Norrbottens län visa uppgifterna, att de beräknade avverkningarna av samtliga trädslag överstiga de under 5-årsperioden verkställda uttagen. Redovisningen av stubbinventeringens resultat för ett enskilt län är dock behäftad med relativt stort medelfel, varför den verkliga skillnaden mellan beräknad och verkställd avverkning av tall eventuellt är mycket liten eller ingen. För gran och lövskog äro skillnaderna dock av sådan storleksordning, att förutsättningarna för en ökad avverkning är odisputabel.

I institutets avverkningsberäkningar har hänsyn ej tagits till avsättningsläget. Ej heller har institutet tagit ställning till hur stor del av de beräknade avverkningskvantiteterna, som kan nyttiggöras som industrigagnvirke. I »Skogsindustriens virkesutredning 1958» har denna fråga närmare utretts. Där har även balansräkningar upprättats för att belysa skogsindustriens aktuella råvaruläge med hänsyn tagen även till industriens pågående och planerade utbyggnad.

Institutets avverkningsberäkningar utgöra endast en prognos över möjliga virkesuttag inom en 10-årsperiod, räknat från i medeltal år 1954/55. Någon långtidsprognos har ej upprättats. Institutet anser nämligen, att förutsättningen för avverkningsberäkningarna måste vara skogens aktuella tillstånd. Motsvara de beräknade avverkningarna ej de i praktiken gjorda uttagen, leder detta till att en långtidsprognos blir helt orealistisk. Bättre överensstämmelse ernås genom upprepade prognoser med 5 å 10 års intervall. Dylika beräkningar skola också genomföras och sedan budgetåret 1959/60 ha under reservationsanslaget riksskogstaxering och avverkningsstatistik medel anvisats för ändamålet.

Avskrift av denna skrivelse har tillställts Kungl. Handelsdepartementet. Stockholm den 11 oktober 1960.

STATENS SKOGSFORSKNINGSINSTITUT

Erik Hagberg

Valter Arman

/ Alf Allard

Till Riksdagens statsutskott.

Genom remiss den 17 maj 1960 har Sveriges Industriförbund beretts tillfälle avgiva yttrande över två vid innevarande års riksdag väckta likalydande motioner, I:68 och II:76 angående AB Statens Skogsindustriers ekonomiska ställning. Med anledning härav får Industriförbundet anföra följande.

Motionerna utmynnar i en hemställan om dels en översyn av AB Statens Skogsindustriers (ASSI:s) ekonomiska ställning, dels en allsidig och långsiktig utredning av råvarutillgångar och industriella utvecklingsmöjligheter för skogsindustrin i övre Norrland.

Industriförbundet har på grundval av ur ASSI:s förvaltningsberättelser hämtade uppgifter verkställt en analys av företagets ekonomiska utveckling under åren 1950—1959. Resultatet härav återges i bilaga. Analysen leder sammanfattningsvis till följande slutsatser. Företagets brutto- och nettovinst visar — om hänsyn tages bl. a. till det för en mera rättvisande resultatredovisning erforderliga avskrivningsbehovet — en synnerligen otillfredsställande utveckling särskilt under senare delen av 1950-talet. Som en följd härav har avkastningen på företagets eget kapital liksom även på det i företaget arbetande totala kapitalet legat på en icke godtagbar nivå. Relationen mellan eget och främmande kapital inom bolaget förefaller vara synnerligen ogynnsam i jämförelse med vad som gäller för andra skogsindustriella företag och betydligt avvika från vad aktiebolagslagen anser vara den ur företagsekonomisk synpunkt önskvärda. Någon nämnvärd reinvestering av vinstmedel har icke förekommit. Investeringarna synes i viss utsträckning ha finansierats med kortfristigt kapital som delvis endast tack vare statens medverkan kunnat konverteras till långfristigt kapital. Bolagets ekonomiska ställning har således varit mycket svag under hela 1950-talet, och dess läge torde ha försämrats under decenniets senare hälft.

Det officiella materialet möjliggör ej entydiga slutsatser om orsakerna till bolagets ogynnsamma ekonomiska utveckling. Det är exempelvis svårt att bedöma, om och på vad sätt avsaknaden av egen skog påverkat ASSI:s räntabilitetsutveckling i förhållande till övriga skogsindustriella företag. Vissa förhållanden kan emellertid ha bidragit till företagets otillfredsställande ekonomiska läge. Det är sålunda sannolikt att bolaget i viss utsträckning av sysselsättningspolitiska skäl upprätthållit driften vid icke lönsamma anläggningar. Vidare synes ASSI under åren 1953—1955 ha verkställt alltför stora investeringar i sågverksrörelsen, vilket bidragit till att företagets produktionsstruktur blivit mindre ändamålsenlig.

Mot bakgrunden av det ovan sagda samt med hänsyn till att statsmakterna även i framtiden med all sannolikhet kommer att få pröva frågor rörande

bolagets kapitaltillförsel delar Industriförbundet motionärernas uppfattning, att en översyn av ASSI:s ekonomiska ställning nu bör komma till stånd. En sådan utredning bör åsyfta — förutom att klargöra ASSI:s nuvarande ekonomiska ställning — att uppdraga erforderliga riktlinjer för en sådan finansiering av ASSI:s verksamhet för framtiden, att bolaget skall kunna drivas på ett betryggande sätt enligt gängse företagsekonomiska principer. Det bör därvid eftersträvas att ASSI kommer att arbeta under så långt möjligt samma villkor som de med ASSI konkurrerande industriföretagen. Detta är av vikt icke endast med hänsyn till ASSI:s egna intressen utan även med hänsyn till hela den bransch, inom vilken företaget är verksamt. Endast därigenom kan den ur hela samhällets synpunkt mest ändamålsenliga utvecklingen inom skogsindustrin säkerställas.

I detta sammanhang må särskilt framhållas att statsmakterna så sent som 1959 beviljat bolaget ett amorteringsfritt lån om 60 miljoner kronor att utbetalas under 3 år. Detta innebär villkor, som inte ens tillnärmelsevis står ett enskilt industriföretag till buds.

Till skillnad från förhållandet under 50-talet synes bolagets finansiering därjämte böra ske på sådana villkor, att bolaget ej kan påräkna finansiellt stöd från statsmakterna i efterhand, om sådant skulle behövas. ASSI skulle eljest kunna expandera i en omfattning, som icke vore tänkbar för motsvarande enskilda företag.

Vad härefter angår motionärernas yrkande om en långsiktig utredning av skogsindustrins råvarutillgångar och utvecklingsmöjligheter i övre Norrland, bör detta ses mot bakgrunden av de meningsskiljaktigheter som kommit till uttryck i denna fråga. Å ena sidan ger den s. k. Skogsindustrins virkesutredning vid handen, att — med hänsyn till skogsindustrins utbyggnadsplaner — i norra och mellersta Norrland redan nu föreligger ett underskott på sådant virke, som i nuvarande läge kan tillvaratagas på ett lönsamt sätt. Å andra sidan visar en av länsstyrelsen i Norrbottens län den 4.3.1959 dagtecknad utredning en förhållandevis gynnsam bild av virkestillgångarna i Norrbotten.

Industriförbundet vill i anslutning härtill starkt understryka att skogsindustrins utvecklingsmöjligheter i Norrbotten måste bedömas med hänsyn ej endast till virkestillgången i detta län utan till råvaruförhållandena i hela norra och mellersta Norrland.

I betraktande av virkesunderskottet i Norrland finner motionärerna anmärkningsvärt att det vid planläggningen av ASSI:s nyinvesteringar i övre Norrland icke förekommit något samråd med enskilda industrier ifråga om »dispositioner av kapacitetsutrymme och råvarutillgång». Enligt Industriförbundets mening är det ur allmän synpunkt synnerligen angeläget, att ASSI som ett samhällsägt företag utformar sin industriapparat under hänsynstagande till den övriga industrins dispositioner samt till storleken av den samlade råvarutillgången.

Skogsindustrins virkesutredning anger för olika redovisningsområden den inom skogsindustrin beräknade förbrukningen av virke fram till 1965 samt den möjliga årsavverkningen enligt olika alternativ fram till 1974. Vidare ingår i Statens Skogsforskningsinstituts program upprättande av virkesbalanser vart femte år. Enligt vad Förbundet inhämtat pågår inom institutet förberedelser för en ny sådan beräkning. Med hänsyn till dessa omständigheter anser Industriförbundet, att någon ytterligare utredning av råvarutillgångar och industriella utvecklingsmöjligheter för skogsindustrin i övre Norrland icke f. n. är påkallad.

Sammanfattningsvis delar Sveriges Industriförbund motionärernas uppfattning, att en översyn av AB Statens Skogsindustriers ekonomiska ställning bör vidtagas, men anser att någon statlig utredning om skogsindustrins råvarubehov och utvecklingsmöjligheter i övre Norrland ej f. n. är erforderlig.

Stockholm den 20 oktober 1960.

SVERIGES INDUSTRIFÖRBUND

K. Söderberg

/ Ingvär A. Petzäll

Bilaga

AB Statens Skogsindustriers ekonomiska utveckling under 1950-talet

I det följande redovisas en inom Sveriges Industriförbund verkställd granskning över AB Statens Skogsindustriers ekonomiska utveckling 1950—1959. Till grund för redogörelsen ligger uppgifter, som hämtats från företagets förvaltningsberättelser.

Resultatutveckling

I företagets officiella redovisning belyses dess ekonomiska resultat dels genom redovisad bruttovinst före avskrivningar, räntor och allmänna kostnader, dels genom redovisad nettovinst. Den sålunda angivna bruttovinsten torde emellertid icke vara ett godtagbart mått på den industriella rörelsens resultat, emedan avskrivningar och räntor icke frändragits. I syfte att erhålla ett mera rättvisande mått på rörelseresultatet har i denna analys från den angivna bruttovinsten dragits dels kalkylmässiga avskrivningar med 3 % på byggnaders och 10 % på maskiners brandförsäkringsvärden, dels den redovisade nettoräntekostnaden. Vid intern resultatredovisning torde dessa procentsatser allmänt tillämpas. I den officiella resultatredovisningen, åter, plägar enskilda skogsindustriella företag tillämpa procentuellt sett lägre avskrivningar, men detta är en följd av skattelagstiftningens avskrivningsregler. Även om man i analysen av ASSI:s resultat skulle räkna med lägre av-

skrivningar än nyss angivits, kommer tendensen i den analyserade utvecklingen givetvis icke att påverkas.

Med utgångspunkt från den sålunda framräknade bruttovinsten har sedan en »verklig nettovinst» före skatter beräknats genom att de i den officiella redovisningen angivna allmänna omkostnaderna, kostnader för forskningslaboratorium samt pensionskostnaderna (»gemensamma kostnader») avdragits. Då pensionskostnaderna i den officiella redovisningen visat sig innehålla även avsättningar till pensionsstiftelser, vilka icke kan betraktas som kostnader, har de korrigerats med hänsyn härtill.

Den sålunda beräknade bruttovinsten och nettovinsten visar följande utveckling:

Milj. kr

	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959
Redovisad bruttovinst.....	23,5	44,9	11,8	20,1	33,8	35,5	32,9	35,8	33,1	39,9
Räntor (netto)....	1,5	1,1	1,3	2,9	4,4	7,1	11,6	14,6	18,2	15,8
Avskrivn. kalkylmässiga.....	8,7	11,3	14,2	16,3	18,4	20,1	23,1	28,8	30,4	29,8
»Verklig bruttovinst».....	13,3	32,5	— 4,7	0,9	11,0	8,3	— 1,8	— 9,6	— 15,5	— 5,7
»Gemensamma kostnader».....	3,1	4,3	5,4	5,6	6,3	7,3	8,0	8,6	8,1	9,0
»Verklig nettovinst»	10,2	28,2	— 10,1	— 4,7	4,7	1,0	— 9,8	— 18,2	— 23,6	— 14,7
Beräknad nettovinst före inkomstskatt ca ¹	3,1	8,8	4,0	4,9	4,9	4,9	4,9	0	0	0

¹ ASSI redovisar nettovinst efter skatt och investeringsavgift. På basis härav har nettovinsten före inkomstskatt beräknats, varvid den senare antagits utgöra 50 % av inkomst före skatt.

Som framgår av tabellen har den redovisade bruttovinsten under senare delen av 1950-talet icke visat någon mer betydande stegring. Däremot har särskilt räntekostnaden men även de kalkylmässiga avskrivningarna ökat kraftigt. Detta har resulterat i en försämring av den »verkliga bruttovinsten». Som synes har denna, liksom den »verkliga nettovinsten», varit negativ under de senaste fyra åren.

De »gemensamma kostnadernas» successiva stegring har medfört att försämringen av den »verkliga nettovinsten» blivit kraftigare än försämringen i bruttovinsten.

Vid bedömning av vinstutvecklingen måste förändringar i lagerreserven givetvis beaktas. Lagerreserven var under perioden 1952 t. o. m. 1955 relativt konstant, cirka 50 milj. kr. Den minskade under åren 1956 och 1958, var oförändrad 1957 men ökade under 1959. Detta innebär att resultatet åren 1956 och 1958 i verkligheten varit sämre än som framgår av ovanstående, medan det år 1959 varit bättre.

De avsevärda skillnader som förekommer mellan den beräknade netto-

vinsten och den »verkliga nettovinsten» måste bero på att bolaget i sin officiella redovisning icke gjort erforderliga avskrivningar.

Räntabilitetsutveckling

För att belysa utvecklingen av avkastningen på det i företaget arbetande kapitalet har den »verkliga nettovinsten» ställts i relation till totalt eget kapital inklusive dold reserv. Vidare har den »verkliga nettovinsten» före räntekostnader ställts i relation till summan av skulder och eget kapital inklusive dold reserv. Enligt gängse principer för intern resultatredovisning har vid dessa beräkningar den dolda reserven definierats som skillnaden mellan brandförsäkringsvärdena och de bokförda värdena.

	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959
Avkastning på totalt arbetande kapital (%).....	6	10	—2	0	2	2	0	0	—1	0
Avkastning på eget kapital (%).....	10	21	—6	—2	3	1	—3	—5	—8	—5

Avkastningen på det totalt arbetande kapitalet visar en klart sjunkande tendens. Denna återspeglas även i utvecklingen av avkastningen på det egna kapitalet och är här än mer accentuerad. Detta beror på att den procentuella avkastningen på det totala kapitalet under så gott som samtliga år varit lägre än den genomsnittliga räntan på det främmande kapitalet, varjämte denna räntesats successivt stigit.

Investeringsutveckling

Enligt företagens officiella redovisning har de under olika år färdigställda investeringarna utvecklats på följande sätt:

Milj. kr

Invester. i	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	S:a
Sågverk.....	4,4	7,8	8,2	12,7	18,2	17,0	3,9	3,5	8,0	3,1	86,8
Massa o. papper.....	1,1	10,4	12,9	8,9	8,8	2,6	18,1	57,1	19,9	9,4	149,2
Board.....	4,5	6,2	2,9	4,4	6,5	2,6	1,5	—	10,6	2,1	41,3
Övrigt.....	0,6	1,7	0,2	1,6	0,5	1,5	0,8	9,0	3,8	1,0	20,7
Totalt	10,6	26,1	24,2	27,6	34,0	23,7	24,3	69,6	42,3	15,6	298,0

Som framgår av tabellen har bolaget under perioden 1953—1955 gjort investeringar i sågverksrörelsen med cirka 48 milj. kr. Med hänsyn till gängse bedömningar av den framtida utvecklingen av trävarumarknaden samt sammansättningen av virkesutfallet i Norrlands skogar, vilket berörts bl. a. i bolagets tioårsberättelse 1952, förefaller dessa investeringar överraskande stora. Från och med år 1956 synes också en omsvängning i bolagets investe-

ringspolitik ha ägt rum. Den stora investeringen i »massa och papper» år 1957 på cirka 57 milj. kr. bestod huvudsakligen i utbyggnad av sulfatfabriken i Karlsborgs Bruk till en årskapacitet av 125 000 ton samt vid samma fabrik tillbyggnad av ett blekeri med en årskapacitet av 60 000 ton.

År 1957 investerades 9 milj. kr. i »övrigt», varav drygt 8 milj. kr. hänförs sig till fartyg.

Finansieringsutveckling

Utvecklingen av bolagets skulder och egna kapital framgår av nedanstående sammanställning.

Milj kr

	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959
Eget kapital	26,0	28,2	28,7	51,4	51,9	52,4	52,9	86,0	86,0	107,0
Långa skulder	19,4	33,2	33,3	90,6	91,6	92,4	119,6	139,0	168,8	198,4
Korta skulder	41,9	49,6	99,1	50,1	125,9	132,4	141,9	143,3	143,1	68,6
S:a skulder + eget kapital	87,3	110,9	161,1	192,1	269,4	277,2	314,5	368,3	397,9	374,0

Som framgår av ovanstående har det egna kapitalet ökat obetydligt under perioden utom under åren 1953, 1957 och 1959, då bolaget tillförts nytt kapital genom nyemissioner. Till skillnad från övriga skogsindustriella företag har ingen nämnvärd uppsamling av vinstmedel inom företaget förekommit.

De totala skulderna har ökat kontinuerligt under hela den undersökta perioden med undantag av år 1959, då de minskat med cirka 45 milj. kr. Denna nedgång möjliggjordes — förutom genom en nyemission på 21 milj. kr. — genom en minskning av varulagret. Under åren 1953 och 1959 har uppenbarligen kortfristiga skulder utbytts mot långfristiga. Detta synes tyda på att investeringar finansierats med kortfristigt kapital, samt att avlyftning av dessa korta skulder skett delvis genom statens medverkan. Det egna kapitalets andel av den totala kapitaltillgången framgår av följande uppställning.

	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959
Eget kapital (exkl. dold reserv) i % av balansomslutningen	30	25	18	27	19	19	17	23	22	29

Om den dolda reserven i byggnader, maskiner, inventarier och varulager tillägges det egna kapitalet, får motsvarande uppställning följande utseende.

	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959
Eget kapital (inkl. dold reserv) i % av balansomslutningen	70	68	62	64	55	56	53	54	50	56

Den dolda reserven har även här beräknats såsom skillnaden mellan brandförsäkringsvärdena och de bokförda värdena.

Båda tabellerna visar en fallande tendens utom de år då bolaget tillförts nytt kapital genom nyemission. Den senare tabellen visar en starkare fallande tendens än den förra, vilket beror på att den dolda reserven ökat relativt mindre än det egna kapitalet och balansomslutningen. Det förefaller därför som om den »verkliga» finansieringen med eget kapital (redovisat eget kapital + dold reserv) utvecklats oförmånligare än vad balansräkningen utvisar.

Relationen mellan eget och främmande kapital förefaller vara synnerligen ogynnsam i jämförelse med vad som gäller för övriga skogsindustriella företag. Detta gäller oavsett om dolda reserver medräknas i det egna kapitalet eller ej.

Till Riksdagens statsutskott.

Genom remiss den 17 maj 1960 har Sveriges Skogsägareförbund beretts tillfälle avgiva utlåtande över de likalydande motionerna I:68 och II:76 angående Statens skogsindustriers ekonomiska ställning. Förbundet får med anledning härav värdsamt anföra följande.

Motionerna utmytna i en hemställan att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller

dels om att åtgärder vidtas för en översyn av bolagets ekonomiska ställning och att denna översyn göres med biträde av fristående expertis,

dels om en allsidig och långsiktig utredning av råvarutillgångar och industriella utvecklingsmöjligheter för skogsindustrien i övre Norrland.

Vad först det sistnämnda utredningskravet beträffar vill förbundet erinra om den undersökning, som 1958 utfördes av Skogsindustriernas samarbetsutskott och som finns publicerad under benämning »Skogsindustriens virkesutredning 1958». I denna utredning framläggs en prognos över den praktiskt uttagbara virkestillgången i landet, fördelad på vissa redovisnings eller balansområden. Genom jämförelse mellan denna tillgångsprognos och det beräknade virkesbehovet, baserat på företagens utbyggnadsprojekt, ger utredningen en mycket god bild av såväl det aktuella läget som de framtida utvecklingsmöjligheterna för skogsindustrien i landets olika delar. Då därtill kommer att Statens Skogsforskningsinstitut enligt uppgift har för avsikt att i samarbete med Kommerskollegium följa upp denna utredning anser förbundet att motionärernas önskemål på denna punkt redan är tillgodosett.

Vad åter Statens skogsindustriers ekonomiska ställning beträffar vill förbundet livligt understryka motionärernas krav på en översyn, som dock, som motionärerna framhåller, måste utföras med biträde av fristående expertis och förutsättningslöst. Stockholm den 11 augusti 1960.

För SVERIGES SKOGSÄGAREFÖRBUND

Carl Hamilton

/ Folke Stålfelt

Bilaga I

Till Riksdagens statsutskott.

Genom remiss den 24 maj 1960 har Kungl. Maj:t anbefallt kommittén för näringslivets lokalisering att till Riksdagens statsutskott avgiva utlåtande över de likalydande motionerna I:68 och II:76 om översyn av AB Statens skogsindustriens ekonomiska ställning och utredning av råvarutillgångar och industriella utvecklingsmöjligheter för skogsindustrien i övre Norrland. Med anledning härav får kommittén, som begränsar sig till att behandla den senare frågeställningen, anföra följande.

I direktiven till den utredning, som Kommittén för näringslivets lokalisering har att verkställa, anför Statsrådet och chefen för Kungl. socialdepartementet bl. a. följande: »Utredningen bör lägga fram material, som är ägnat att från samhällsekonomiska och företagsekonomiska synpunkter belysa förutsättningarna för näringslivets lokalisering till olika delar av landet.»

För stora delar av vårt land spelar skogsbruket och skogsindustrien en avgörande roll i näringslivet. Kommittén måste därför bl. a. ägna virkestillgångarna och skogsindustriens utvecklingsmöjligheter i olika delar av landet stor uppmärksamhet. Inte minst gäller detta övre Norrland.

Virkestillgångarna har på senare tid varit föremål för upprepade undersökningar.

För norra Sverige har avverkningsberäkningar och virkesbalanser redovisats år 1956 av Södra Sveriges skogsindustriutredning och år 1959 av Skogsindustriens samarbetsutskott. För enbart Norrbottens län har avverkningsberäkningar framlagts 1956 och 1960 samt virkesbalanser 1958 och 1959.

Sedan budgetåret 1959/60 har Statens skogsforskningsinstitut anvisats särskilda medel för att i samarbete med Kungl. Kommerskollegium och med vissa intervaller (5 å 10 år) framlägga virkesbalanser för olika regioner. Härigenom erhålles en fortlöpande kontroll av virkesförråd och virkesbalans.

Kommittén för näringslivets lokalisering kommer att i den utsträckning så befinnes erforderligt taga initiativ till kompletterande eller förnyade utredningar över virkestillgång och virkesbalans i olika delar av landet. Därjämte avser kommittén att bl. a. utreda vissa med skogsindustriens lokalisering sammanhängande specialfrågor.

Vid handläggningen av detta ärende har kommitténs samtliga ledamöter deltagit.

Avskrift av denna skrivelse har tillställts Kungl. Handelsdepartementet.

Stockholm den 21 oktober 1960.

För KOMMITTÉN FÖR NÄRINGSLIVETS LOKALISERING

Manfred Näslund

/ T. Kahlin